

TERMÍN: 22.11.2022

xx35603xx
Recenzia A
Matúš Bieščad
matus.biescad@culture.gov.sk
<i>Prosím nezasahujte do tejto tabuľky</i>

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Matúš Bieščad**NÁZOV MATERIÁLU: **Výskyt sociálno-patologických javov u žiakov stredných škôl na Slovensku**TYP VÝSTUPU*[1]: **komentár**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Úrad vlády SR - Inštitút pre stratégie a analýzy**AUTORI/KY: **Roman Kollár**

SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **1**

PRIPOMIENKY:

P.č	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	celý materiál	Aj keď je predkladaný materiál dostatočne rozsiahly, z obsahového hľadiska sa skôr týka úzkej, izolovanej témy, z analytického hľadiska využíva základné štatistické metódy deskripcie a komparácie, preto je vhodnejšie ho zaradiť do recenzného konania ako komentár.	Predkladaný materiál nezodpovedá požiadavkám na výstup vo forme analýzy.	Pripomienka bola akceptovaná. Súhlasím so zmenou výstupu z kategórie analýzy na komentár.

2	celý materiál	<p>Celkové definovanie predmetu recenzovaného materiálu má formu prieskumu v oblasti výskytu sociálno-patologických javov. Tiež sú v ňom naznačené niektoré determinujúce faktory výskytu týchto javov.</p> <p>Už pri samotnom definovaní predmetu recenzovaného výstupu chýba ambícia prínosu do oblasti verejných politík – ich hodnotenie, návrh ich zmeny, či odporúčanie konkrétnych opatrení.</p>	<p>Prínosom recenzovaných výstupov analytických jednotiek by mali byť návrhy opatrení či zmien pre realizáciu verejných politík v jednotlivých oblastiach, prípadne praktické využitie získaných poznatkov pri hodnotení alebo tvorbe verejných politík.</p>	<p>Pripomienka bola akceptovaná. Návrhy opatrení sú sformulované v závere (s. 37).</p>
3	prehľad literatúry	<p>V prehľade literatúry sa objavujú aj aktuálne zahraničné zdroje, avšak tie nie sú vôbec použité na diskusiu výsledkov prieskumu.</p>	<p>Pri zisteniach chýba ich diskusia zo zisteniami z prehľadu literatúry. Ich uvedenie v samotnom prehľade literatúry tak nespĺňa svoj účel.</p>	<p>Pripomienka bola akceptovaná. Diskusia výsledkov prieskumu so zdrojmi z prehľadu literatúry je uvedená na s. 36 v poslednom odseku.</p>
4	metodológia výskumu	<p>Výber respondentov vo výberovom súbore sa vo vybraných charakteristikách (najmä v type školy a v pohlaví) značne líši od výskytu týchto charakteristík v populácii. Autor upozorňuje na skutočnosť, že výber nie je reprezentatívny, a preto zistenia nie sú zovšeobecniteľné.</p> <p>Chýba argumentácia, prečo sú zistenie aj pri absencii reprezentatívnosti stále prínosné. Absentuje popis, prečo nebolo zvolené štatistické metódy váženia dát pre priblíženie sa väčšej</p>	<p>Použitý výberový súbor, ktorý sa významne líši od populácie, má výrazne limitujúce možnosti využitia zistení.</p>	<p>Zámerom tohto prieskumu nebolo charakterizovať rizikové správanie u stredoškolskej mládeže na reprezentatívnych dátach. Pravdou je, že váženie by priblížilo sociálno-demografické charakteristiky vzorky populácii, no i bez neho sú dáta s 2286 respondentmi nepochybne dostatočné na štatistickú analýzu. Taktiež prakticky všetky zistené závery našej práce</p>

		<p>reprezentatívni výberu vo vzťahu k populácii.</p>		<p>korešponujú so súčasným stavom poznania z odbornej sociologickej literatúry domácej i zahraničnej proveniencie (rizikové správanie je charakteristické najmä pre chlapcov zo SOŠ, ktorí pochádzajú z nižších sociálnych vrstiev a pasívnejšie trávia svoj voľný čas).</p>
5	<p>metodológia výskumu</p>	<p>Pre zber dát bol využitý sebvýpovedový dotazník. Chýba diskusia o obmedzeniach tejto formy zberu dát (je tu vysoké riziko získania nevalidných údajov na základe neochoty alebo neschopnosti respondentov zdieľať pravdivé informácie), chýbajú návrhy o možnostiach kombinácie sebvýpovedových dát s objektívnymi dátami (napr. záškoláctvo sa meralo subjektívnym priznaním sa k počtu neospravedlnených hodín – tento údaj však je objektívne uvedený na vysvedčeniach študentov). Úplne problematické je očakávanie validných odpovedí pri otázkach o užívaní nelegálnych drog.</p>	<p>Riziko využitia sebvýpovedových dát, zvlášť pre oblasť sociálno-patologického správania je veľmi vysoké. V materiáli by mala byť aspoň diskusia o obmedzeniach použitia tohto nástroja zberu dát a návrhy o kombinácii s objektívnymi dátami.</p>	<p>Áno, dotazník je založený na deklarováných výpovediach respondenta, ktorý v ňom má možnosť klamať. To je jeden z dôvodov, prečo závery v sociologických prieskumov majú (na rozdiel od prírodných vied) pravdepodobnostný charakter. Pri vhodne položených otázkach však môže byť veľmi užitočný pri zisťovaní informácií rozličného zamerania, vrátane užívania nelegálnych drog. Tu je porovnanie výsledkov odpovedí na otázku o frekvencii užívania drog</p>

u žiakov 3. ročníkov SŠ z roku 2014 (n=1968 dáta sú reprezentatívne vzhľadom na pohlavie, typ školy a kraj) a mojím zisťovaním:

Odpoveď	2014	2022
nie	86,8	87,8
vyskúšal/a som drogu raz	6	5,3
vyskúšal/a som ju opakovane	3,7	4,5
ak bola príležitosť, opakovane som sa k nej vracal/a	3,5	3

Iste, prístupy k získavaniu dát možno kombinovať najrozličnejším spôsobom. Pri použití tzv. tvrdých dát by však nebolo možné premenné korelovať podľa sociálno-demografických skupín respondentov, ani

				d'alších premenných (zistujúcich vzťahu k štúdiu či voľnočasové aktivity).
6	záver	Autor uvádza, že ročná frekvencia prieskumu nie je dostatočná, chýbajú však dátami podložené argumenty, prečo je to tak a aká frekvencia už je dostatočná.	Tvrdenie o nedostatočnej frekvencii prieskumov na ročnej báze nie je podložené.	Chcel som poukázať na dôležitosť intenzívnejšieho zisťovania rizikového správania na školách, keďže jeho hlbšie poznanie by mohlo viesť k účinnejšej prevencii. Vzhľadom na to, že dátami podložené informácie o vhodnosti frekvencii realizovania takýchto zisťovaní som nenašiel, bola predmetná pasáž z komentára odstránená.
7	záver	Autor v závere uvádza všeobecné príklady, aké môžu byť implikácie výsledkov prieskumov sociálne-patologických javov do oblasti verejných politík. Tieto implikácie však mal priniesť už samotný recenzovaný výstup, minimálne vo forme odporúčaní pre konkrétnu niektorú, hoci aj úzko vymedzenú oblasť verejných politík.	Chýba prepojenie recenzovaného výstupu na oblasť hodnotenia, tvorby alebo zmeny verejných politík.	Pripomienka bola akceptovaná. Implikácie výsledkov prieskumu sú doplnené do časti o návrhoch opatrení (záver, s. 37).

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Tému recenzovaného výstupu považujem za prínosnú a dôležitú. Moje pripomienky v recenznom konaní smerovali k metodologickým obmedzeniam prieskumu – výber na základe sledovaných znakov nespĺňal charakteristiky reprezentatívnosti, použitá sebvýpoveďová metóda je vysoko limitujúca a nebola kombinácia s inými zdrojmi dát. Najväčším nedostatkom však bola chýbajúca implikácia pre oblasť verejných politík.

Keďže vysporiadaním sa s pripomienkami autor zvýšil kvalitu textu, napriek trvajúcim relatívnym obmedzeniam výstupu odporúčam na publikovanie.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.